

توسعه کشت پسته در سمنان نیازمند برنامه ریزی

در سال ۱۳۹۵، تولید پسته در استان سمنان ۳۵۹ هزار هکتار و ۸۴۷ کیلوگرم در هکتار می رسید. این محصول راهبردی استان اکنون با چالشهایی از جمله برنامه ریزی اصولی، فراروی علمی، بازار فروش، صادرات، خام فروشی، دانش محور نبودن تولید، تغییر اقلیم و کمبود منابع آبی و آبیاری نوین و توسعه غیرکارشناسی باغ ها مواجه است.

به گزارش ایرنا، کارشناسان حاضر در میزگرد ایرنا سمنان می گویند این محصول راهبردی استان اکنون با چالشهایی از جمله برنامه ریزی اصولی، فراروی علمی، بازار فروش، صادرات، خام فروشی، دانش محور نبودن تولید، تغییر اقلیم و کمبود منابع آبی و آبیاری نوین و توسعه غیرکارشناسی باغ ها مواجه است.

به باور آنان، پسته محصولی سازگار با اقلیم سمنان بوده و استان ظرفیت عالی برای توسعه کشت این محصول را دارد اما باید برای توسعه آن تدابیر اصولی اتخاذ کرد.

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۵ سطح زیرکشت باغ های پسته کشور ۴۵۷ هزار هکتار (۹۸ هزار هکتار نهال، ۳۵۹ هزار هکتار بارور) بود که میزان تولید آنها به ۳۰۴ هزارتن و عملکرد به ۸۴۷ کیلوگرم در هکتار می رسید.

براساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران، میزان صادرات پسته در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۳۸ هزار تن به ارزش یک میلیارد و ۲۷۱ میلیون دلار بود که براین اساس ۴۷ درصد از ارزش صادرات محصولات باغی به پسته اختصاص دارد.

مقدار تولید و صادرات پسته کشور در سال ۹۶ نزدیک به همین رقم سال ۹۵ است.

برداشت پسته در اوایل انقلاب اسلامی از هر هکتار ۱٫۵ تن بود و اکنون این رقم به سه تن افزایش یافت که به اعتقاد کارشناسان این میزان نیز قابل افزایش است.

سطح باغ های پسته دامغان از ۵۰۰ هکتار در اوایل انقلاب اسلامی به ۲۰ هزار هکتار در زمان حاضر افزایش یافته است.

اکنون در این استان ۲۵ واحد مکانیزه ، ۲۰ واحد نیمه مکانیزه و در حدود ۷۰ واحد سنتی به صورت فعال در حال ضبط و فرآوری پسته هستند اما در این استان امکان بسته بندی نهایی با قابلیت فروش در بازار جهانی وجود ندارد.

سالانه هفت هزار میلیارد ریال از محصول پسته دامغان، ثروت تولید می شود که می توان با تکیه بر علم و دانش آن را افزایش داد.

تولید انواع محصولات کشاورزی استان سمنان در سال زراعی گذشته حدود ۱۰ درصد و تولید محصولات راهبردی کشاورزی در این استان ۳۳ درصد افزایش یافت، ۴۵ هزار بهره بردار در بخش های مختلف ۱۹۸ هزار هکتار اراضی زراعی و باغی استان فعالیت دارند.

به گفته صاحب نظران علوم کشاورزی، بازار امروز جهان به دنبال خرید محصول ارگانیک و سالم است و باید تولید محصول سالم بدون سم و کودهای شیمیایی را به کشاورزان آموزش داد.

خبرگزاری ایرنا سمنان در این همین ارتباطی میزگردی با عنوان 'چالش های توسعه کشت پسته در سمنان' را با حضور مهدی قرائیان مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی سمنان، حسن صرفی رییس اداره تولیدات گیاهی دامغان، محمدحسن اکبری دبیر نظام صنفی کشاورزی دامغان و منصور عباسیان دبیر انجمن پسته استان سمنان برگزار کرد. ** توسعه غیرکارشناسی باغ های پسته مانع افزایش بهره وری است

مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان سمنان در میزگرد ایرنا گفت : در این استان حدود ۵۵ هزار هکتار باغ وجود دارد که از این میزان نزدیک به ۲۰ هزار هکتار آن باغ های پسته است.

مهدی قرائیان افزود : در حدود ۱۲ هزار هکتار از باغ های پسته بارور و هشت هزار هکتار آن هنوز به مرحله باروری نرسیده و نهال بوده که نشان دهنده توسعه این محصول در استان است.

به گزارش ایرنا، در کشور حدود ۴۵۰ هزار هکتار باغ پسته وجود دارد.

وی اظهارداشت : در حدود ۳۵ درصد محصولات باغی مربوط به پسته است و به همین دلیل اولین محصول باغی این استان تلقی می شود و در کشور سمنان را با محصولات پسته ، انگور و انار می شناسند.

قرائیان ادامه داد : عملکرد سال گذشته استان برداشت بیش از ۱۱ تن پسته خشک و ۳۵ تن پسته تر بود که این رقم قابل توجهی است. مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی استان سمنان یادآور شد : حدود ۱۳ هزار بهره بردار در باغ های پسته استان به صورت اشتغال مستقیم به فعالیت مشغول هستند.

این مسوول جهادکشاورزی استان سمنان اضافه کرد : از سال ۱۳۸۸ تا زمان حاضر مساحت باغ پسته از ۱۲ هزار هکتار سطح زیر کشت به ۲۰ هزار هکتار رسیده است به عبارتی سالی بیش از یک هزار هکتار بر وسعت باغ پسته این استان افزوده شده است.

وی سازگار بودن پسته با وضعیت آبی و اقلیمی استان را دلیل توسعه کشت این محصول ذکر و اضافه کرد : براساس تحقیقات انجام شده درخت پسته نسبت به هر مترمکعب آب بیشترین بازدهی را دارد و مناسب ترین گونه سازگار با اقلیم استان است.

قرائیان تصریح کرد : با وجود استقبال خوب کشاورزان از پسته کاری تاکنون مشوق هایی ارایه نشده اما امسال برای توسعه باغ پسته در حوزه باغبانی نهال یارانه دار پسته در نظر گرفته شده است.

وی بیان داشت : هم اکنون ۲۵ واحد مکانیزه و ۲۰ واحد نیمه مکانیزه و در حدود ۷۰ واحد سنتی به صورت فعال در حال ضیط و فراوری پسته در استان هستند.

قرائیان ادامه داد : با توجه به این که پسته با دامغان شناخته می شود اما به دلیل سازگاری این گونه با اقلیم استان سطح زیر کشت آن در دیگر شهرستان ها در حال افزایش است.

مدیر باغبانی سازمان جهاد کشاورزی سمنان توسعه غیرکارشناسی باغ پسته را از جمله چالش های مهم فرارو برشمرد و گفت : توسعه باغ پسته براساس تحقیقات و محاسبات انجام نمی شود و همین عامل موجب کاهش بهروری این محصول می شود.

وی یادآور شد : در استان تشکل هایی برای افزایش بهره وری پسته تشکیل شده است اما تشکل ها واقعی نیستند و در اغلب تشکل ها مشکل اعتماد و مدیریت وجود دارد.

قرائیان مطالبه گر بودن باغداران و تشکیل یک تشکل واقعی را محرک توسعه و افزایش بهره وری بیش از بیش باغ پسته دانست و اضافه کرد : ایجاد تشکل واقعی نیازمند اراده جمعی است.

وی به فعال نبودن شرکت صادراتی قوی برای صدور پسته تر در استان اشاره و اضافه کرد : پسته تر ماندگاری کمی دارد و بعد از مدتی پوست آن سیاه شده و بازار پسندی خود را از دست می دهد به همین دلیل تجار رغبت زیادی برای صادرات پسته تر ندارند.

وی تمرکز بر روی تولید محصولات سالم که باقیمانده سموم و کود کمتری داشته باشد با استفاده از استانداردهای تشویقی را راهکاری برای افزایش بازار فروش مطرح کرد.

قرائیان برنامه ریزی برای صادرات پسته نیاز ضروری این محصول در ایران دانست و گفت : اگر در این زمینه تدابیری اندیشیده نشود با

مشکل مواجه خواهیم شد.

وی ارایه برخی دوره های آموزشی و استفاده از آبیاری زیر سطحی و استفاده از مواد جاذب برای افزایش جذب آب بیشتر را بسیار تاثیرگذار در کاهش تبخیر و تعرق و استفاده بهینه از آب برشمرد و گفت : اکنون آبیاری کم به کیفیت و مقدار تولید پسته آسیب وارد کرده است.

قرائیان به وجود ۱۰۴ واحد صنایع تبدیلی پسته در استان اشاره و اضافه کرد : در زمینه بسته بندی قابلیت استانداردهای برند سازی و ایجاد محصول صادراتی اقدامات مطلوب انجام نشده است.

وی ورود بخش خصوصی و سرمایه گذاران در زمینه صنایع تبدیلی و ایجاد محصول صادراتی را اجتناب ناپذیر دانست.

به گفته وی باغ های پسته دامغان شامل ۶ هزار و ۴۰۰ هکتار از نوع اکبری، ۶ هزار و ۹۰۰ هکتار از نوع عباسعلی و ۲ هزار و ۹۰۰ هکتار از نوع پسته خنجری است.

قرائیان ادامه داد : با توجه به این رفسنجان قطب پسته کشور بوده و ۲۱۰ هزار هکتار باغ پسته وجود دارد اما ناهماهنگی آن بیشتر از باغ پسته دامغان است.

**** خرده مالکی آفت افزایش بهره برداری پسته است**

رییس اداره تولیدات گیاهی دامغان در میزگرد ایرنا گفت : براساس محاسبات انجام شده در حدود چهار درصد پسته مورد نیاز کشور در این شهرستان تولید می شود.

حسن صرفی افزود : میزان عملکرد سطح در کشور ۶۴۰ کیلوگرم پسته خشک است و در دامغان عملکرد یک هزار و ۲۸۰ کیلوگرم پسته خشک در هر هکتار است و حتی این میزان قابل افزایش است.

وی دانش بومی، نوع گونه ، مدیریت آبیاری، رویه کشت، باغداری بر اساس تکنولوژی و رعایت فاصله مناسب بین درختان را از جمله دلایل بالا بودن عملکرد شهرستان دامغان در تولید پسته برشمرد.

صرفی سابقه پسته کاری در این شهرستان را بیش از هزار سال اعلام کرد و افزود : باغ پسته در این شهرستان با توجه به سازگاری با وضعیت و کیفیت منابع آبی و شرایط اقلیمی و بالا بودن بازدهی در حال توسعه و رونق هستند.

رییس اداره تولیدات گیاهی دامغان چالش های پسته کاری را ۲ بخش ساختاری و مدیریتی اعلام کرد و افزود : به دلیل خرده مالکی در سطح استان خوشه های موفق وجود ندارد و برای داشتن آن باید تمام خرده مالکان زیر چتر مدیریت واحد مانند تعاونی باشند.

وی دیگر چالش پسته کاران را مطلوب نبودن تحقیقات و مطالعات برشمرد و افزود : باغداران و سرمایه گذاران نیازمند آگاهی از دانش روز و استفاده از نتایج تحقیقات در زمینه نحوه کاشت، نوع گونه ، نگهداری و اثرات سموم بر درختان در طولانی مدت هستند در

حالی که اکنون خدمات مطلوبی به باغداران ارائه نمی شود. صرفی تصریح کرد : وجود باغ مخلوط به دلیل نبود نتایج تحقیقات از دیگر چالش هاست به عنوان عامل محدودکننده در مدیریت باغ و به ویژه کنترل آفات پسته است.

وی اظهارداشت : اکنون آب موجود به خوبی مدیریت نمی شود و در برخی مناطق باغ های پسته دچار زیاد آبیاری و برخی کم آبیاری روبرو است.

به تاکید وی تاکنون برای معرفی جایگاه واقعی استان در تولید پسته در کشور و جهان اقدامات مطلوبی انجام نشده است.

رییس اداره تولیدات گیاهی شهرستان دامغان گفت : پسته یک محصول راهبردی در کشور است که در سبد صادرات غیر نفتی جایگاه ویژه و خریدار خاص خود دارد.

وی کنترل آفت را یکی از مشکلات اساسی تولید پسته برشمرد و تصریح کرد : برخی آفات به دلیل تعدد نسل بین یک تا سه سال زنده مانده و خسارت های فراوانی را به پسته کاران وارد می کند.

وی پرهیز از اقدامات غیر اصولی و بدون کارشناسی در استفاده از سموم برای جلوگیری از آفات و همراه شدن و توجه به نظرات کارشناسان را راهکار کنترل و مبارزه با آفات پسته ذکر کرد و گفت : در دامغان به ازای هر ۲٫۵ روستا یک کارشناس کشاورزی برای کنترل و مبارزه با آفات وجود دارد.

صرفی برگزاری کلاس های آموزشی برای کشاورزان در مزارع را از دیگر اقدامات جهاد کشاورزی برای مبارزه و کنترل آفات

برشمرد و افزود : رویکرد عرضه محصول در حال بهبود بوده و نتیجه تلاش باغداران به نتیجه رسیده و میزان تولید پسته افزایش یافته است.

وی تاکید کرد : پسته در مناطق مختلف کشور و جهان در حال کشت بوده و تا چند سال آینده درختان به مرحله تولید می رسند و اگر از همین حالا برای فروش برنامه ریزی نشود دچار چالش خواهیم شد.

به گفته وی راهکار حل این معضل ورود بخش دولتی و خصوصی برای پیگیری روش های نو در تولید ، برداشت و بهره برداری و کاهش هزینه تولید با استفاده از مکانیزاسیون است.

****تحقیقات راهکار توسعه پایدار پسته در دامغان**

دبیر نظام صنفی کشاورزی دامغان در باره چالش فراروی بهره برداران پسته گفت : در زمینه آبیاری نوین، فرآوری و بسته بندی پسته و تولید مشتقات پسته اقداماتی انجام شده ولی تکمیل نشده است.

محمد حسن اکبری در میزگرد ایرنا افزود : در دامغان ایستگاه

تحقیقات پسته وجود دارد اما در زمینه پسته تحقیقات کاربردی و مطلوب انجام نشده و پژوهشگران ایستگاه تحقیقات دامغان به جای ارائه نتایج تحقیقات و راهکار، کاشت ذرت برای تامین هزینه پسته را پیشنهاد می دهند.

وی با بیان این که تحقیقات نیازمند تامین بودجه است، ادامه داد : اکنون باغداران برای از بین بردن برخی آفات از گوگرد استفاده می کنند اما هنوز تحقیقاتی درباره اثر گوگرد بر روی درختان در دراز مدت انجام نشده است.

اکبری بازنگري برخی قوانین را راهکار دیگر برای توسعه صادرات پسته برشمرد و افزود : نباید محصولاتی مانند زعفران و پسته ایران به صورت فله ای و بدون بسته بندی از کشور خارج شود.

وی بیان کرد : بسته بندی در داخل کشور موجب اشتغالزایی و ایجاد ارزش افزوده برای کشور شده و باید بستر فراهم شود تا بسته بندی و فرآوری در داخل کشور انجام شود.

اکبری نبود تشکل قوی برای قیمت گذاری روزانه و نبود بازار تضمینی خرید پسته از باغداران به طوری که تمامی محصولات به وسیله یک شرکت خریداری شود را از دیگر مشکلات باغداران پسته برشمرد.

به گفته وی پسته دامغان دارای کیفیت و مرغوبیت بسیار بالاست و در داخل کشور و حتی در جهان معروف بوده و می توان از این فرصت و مرغوبیت پسته برای تازه فروشی این محصول استفاده کرد.

دبیر نظام صنفی کشاورزی دامغان یادآور شد : وجود واسطه چالش مهم پیش روی باغداران پسته بوده که سود واقعی در جیب واسطه است تا در جیب کشاورز زحمت کش.

اکبری با بیان این که ارزش افزوده باغ پسته در مقایسه با دیگر باغات استان با حجم مصرفی آب یکسان بیشتر است ، اضافه کرد : با توجه به محدودیت منابع آبی امکان افزایش کشت نیست اما می توان با تغییر الگوی کشت، سطح زیر کشت پسته را افزایش داد.

دبیر نظام صنفی کشاورزی دامغان بیان داشت : باید هزینه تولید کاهش یابد و در زمان حاضر بهره بردار و دولتمردان هر ۲ در بالا بودن هزینه تولید نقش دارند.

وی افزایش بهره وری در سطح و اعطای تسهیلات ارزان قیمت و ارائه سموم با کیفیت و قیمت مناسب را راهکار کاهش هزینه تولید برشمرد.

اکبری گران شدن سموم تا ۸۰ درصد و پایین آمدن کیفیت برخی سموم را از چالش های پسته کاران و عامل دیگر کاهش بهره وری دانست.

وی یادآور شد : به روز رسانی آموزش و انجام تحقیقات به روز لازمه توسعه و پیشرفت سطح زیر کشت پسته است اما متأسفانه اکنون آموزش و تحقیقات به کندی پیش می روند.

به گفته اکبری در دامغان بیش از ۲۰ نوع پسته وجود دارد که برخی درختان قدمت ۲۰۰ تا ۳۰۰ ساله دارند.

وی بر بومی سازی گونه های پسته برای افزایش بهره وری تاکید کرد. اکبری عامل اصلی عدم استقبال در بسته نهایی را گمرک و گران بودن هزینه عوارض گمرکی دانست و افزود: پرداختی بالا به گمرک توجیه اقتصادی را برای بهره بردار از بین می برد به همین دلیل بیشتر راغب به فروش فله ای و بدون بسته بندی هستند.

**** خام فروشی بزرگترین چالش پسته کاران**
دبیر انجمن پسته استان سمنان گفت: پسته دامغان از لحاظ کیفیت در ایران و کشورهای جهان مانند هند، دبی، ترکیه، هند، یونان و آفریقای جنوبی معروف و شناخته شده است. منصور عباسیان افزود: پسته دامغان دارای کیفیت و مرغوبیت عالی، مزه خوب و دارای اسیدهای اشباع مفید با ماندگاری بالاست. وی ادامه داد: پسته آمریکا در حرارت یک هزار و ۱۰۰ درجه سانتی گراد گرما برای بریان شدن می سوزد اما پسته دامغان تا حرارت یک هزار و ۴۰۰ درجه سانتی گراد نمی سوزد.

عباسیان چالش عمده در زمینه پسته را در زمینه صنایع تبدیلی و خام فروشی دانست و گفت: برای فراوری این محصول راهبردی اقداماتی شده ولی کافی نیست و باید بیش از پیش در این زمینه تلاش شود چرا که فراوری پسته مانند مزه دار کردن آن موجب فروش چندین برابر قیمت اولیه می شود.

وی پایین بودن سطح دانش فنی را از دیگر مشکلات برشمرد و اضافه کرد: برای افزایش سطح دانش فنی تشکل ها باید کمک کنند.

عباسیان اظهار داشت: باید متناسب با تغییر اقلیم در بستر مدیریت تغییراتی ایجاد شود چرا که پسته در دامغان با شرایط اقلیمی سازگار است و باید میزان بهره برداری را بیش از گذشته افزایش داد.

وی خاطر نشان کرد: باغداران و کشاورزان مواد اولیه را به قیمت دلار خریداری کرده ولی متأسفانه هنگام فروش محصولات به ویژه پسته قیمت به ریال فروخته می شود.

به تاکید این مسوول برای پاسخگویی به نیازها و مشکلات کشاورزان و افزایش سود باید بهره برداری در سطح افزایش یابد.

دبیر انجمن پسته سمنان صادر نشدن پسته تازه را از مشکلات پسته کاران ذکر و راه اندازی فرودگاه سمنان برای کاهش فاصله زمانی برداشت پسته تا رسیدن به دست مشتری را راهکاری برای فراهم شدن زمینه صادرات برشمرد.

وی اظهار داشت : در بحث پسته خشک در زمینه صادرات مشکلات کمتر است و سال گذشته از ۲۲۰ هزار تن تولید پسته کشور تنها ۳۰ درصد آن داخل کشور مصرف شده و بقیه صادر شده است.

وی بر آموزش تولید محصول سالم به کشاورزان و استفاده کمتر از سموم و کودهای شیمیایی تاکید و اضافه کرد: دولت نیز باید در این زمینه کمک کند.

استان سمنان ۱۹۸ هزار هکتار اراضی زراعی و باغی وجود دارد.